

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

ВЕРЕСЕНЬ 2019 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у вересні 2019 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями Крим-
ської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. ВСТУП	2
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	3
Заборона тортур	3
Право на свободу та особисту недоторканність.....	3
Обшуки та затримання.....	3
Політично мотивоване кримінальне переслідування	3
«Справа групи Сенцова».....	3
«Справа кримських мусульман».....	4
«Справа українських диверсантів»	5
Справа Володимира Балуха	5
Справа Едема Бекірова	5
Умови утримання в місцях несвободи.....	6
Свобода слова та висловлювання думок	7
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	8
Конвенція (III) про поводження з військовополоненими	8
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни.....	8
Незаконне переміщення населення.....	8
<i>Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території, до збройних сил</i>	8
<i>держави, що окупує, а також пропаганда служби у збройних силах</i>	

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ЗАБОРОНА ТОРТУР

Після звільнення у рамках обміну з Російською Федерацією політв'язень **Володимир Балух** повідомив про тортури, що їх застосовували до нього співробітники виправної колонії м. Торжок і СІЗО-1 м. Твер (Тверська область, РФ). За заявою українця, метою застосування тортур було прагнення співробітників місць неволі принизити його й не дозволити чинити опір усталеному режимові. За його словами, працівники місць неволі РФ застосовували тортури з моменту його прибуття до СІЗО, а потім — до колонії. Сліди від катувань на тілі Балуха зафіксували його адвокати. Окрім цього, його перебування в колонії весь час супроводжувалося необґрунтованими покараннями (переміщення до ШІЗО й ПКТ), погрозами й моральним тиском¹.

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

27 вересня в Судак співробітники Центру з протидії екстремізму МВС РФ («Центр Е») вчинили обшук у **Ільвера Аметова**. Співробітники «Центру Е» надали документ, що передбачав огляд приміщень у рамках дослідчої перевірки за ч. 1 ст. 238 КК РФ (*Надання послуг, не відповідних вимогам безпеки*), ч. 1 ст. 282.2 КК РФ (*Організація діяльності екстремістської організації*), ч. 1 ст. 280 КК РФ (*Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності*). За інформацією місцевих мешканців, власник кафе «Базиргян» Ільвер Аметов є головою Судакського регіонального Меджлісу. Внаслідок обшуку співробітники «Центру Е» вилучили зброю, яка було експонатом його приватного музею, та посвідчення члену Меджлісу кримськотатарського народу².

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець вересня **87 осіб** позбавлені волі у рамках політично вмотивованого й релігійного кримінального переслідування. Повний перелік оприлюднено на сайті КПГ.³

«СПРАВА ГРУПИ СЕНЦОВА»

7 вересня громадяни України **Олег Сенцов** і **Олександр Кольченко** були звільнені, вивезені з РФ й перевезені до України у рамках обміну. Олег Сенцов був затриманий 11 травня 2014 року, а Олександр Кольченко — 16 травня 2014 року за звинувачення у підго-

¹ КПГ / Володимир Балух буде звертатися до ЄСПЛ з приводу тортур в ув'язненні в Росії <https://crimeahrg.org/ru/vladimir-baluh-budet-obrashhatsya-v-espch-po-povodu-pytok-v-zaklyuchenii-v-rossii/>

² https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/934802220220568?_tn_ =K-R

³ <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2019/10/lisheniya-svobody.-sentyabr-2019.pdf>

товці терористичного акту (підпал двері офісу «Єдиної Росії» у Сімферополі). Олег Сенцов був засуджений до 20 років, а Олександр Кольченко — до 10 років позбавлення волі у колонії суворого режиму. За час незаконного позбавлення волі влада РФ відмовлялася визнати їхнє українське громадянство.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

У вересні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі кримських мусульман», — **66 осіб**.

З них — 63 особи звинувачуються за ст. 205.5 КК РФ (Організація діяльності або участь у терористичній організації), 2 особи — за 282.2 КК РФ (Організація діяльності або участь в екстремістській організації) й 1 особа — за ст. ст. 205.2 КК РФ (Публічні заклики до здійснення терористичної діяльності).

Усіх фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій або у пропаганді діяльності організації «Хізб ут-Тахрір» і «Таблігі Джамаат», які в РФ визнані терористичними або екстремістськими, проте не є такими за законодавством України. Переслідування українських громадян на окупованій території України за участь у цих організаціях є незаконним з позиції міжнародного гуманітарного права.

6 вересня судді «Верховного суду Республіки Крим» («ВС РК») Неля Фаріна й Едуард Білоусов залишили чинним рішення про утримання під вартою Сервера Мустафаєва й Ернеса Аметова до 9 вересня 2019 року⁴. 26 серпня Північно-Кавказький окружний військовий суд (СКОВС) вже продовжив терміни їх утримання до 26 лютого 2020 року, тобто апеляція була формальністю.

7 вересня Зеврі Абсеїтова, Енвера Мамутова й Ремзі Меметова етапували з СІЗО у Ростові-на-Дону до колоній РФ. Абсеїтов буде відбувати строк у колонії №1 у селі Кочубеївське, Мамутов і Меметов — у колонії №11 міста Михайловськ. Обидві колонії розташовані у Краснодарському краї РФ⁵.

9 вересня суддя «Київського районного суді Сімферополя» Денис Диденко продовжив до 13 листопада 2019 року утримання під вартою Рустему Емірусейнову, Арсену Абхаїрову й Ескендеру Абдулганієву. Клопотав про продовження слідчий ФСБ РФ Іван Романець⁶.

18 вересня суддя «ВС РК» Галина Редько залишила чинним рішення про утримання під вартою Асана Янікова, Сейтвелі Сейтабдієва й Акіма Бекирова до 11 листопада 2019 року⁷.

23 вересня суддя СКОВС Максим Нікітін залишив чинним рішення про утримання під вартою Мусліма Алієва, Інвера Бекирова, Еміра Усеїна Куку, Вадима Сірука, Рефата Алімова й Арсена Джемпарова до 18 листопада 2019 року⁸.

⁴ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 06.09.2019. Справи №№ 22К-2743/2019, 22К-2744/2019 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=06.09.2019

⁵ Крим.Реалі / Засуджених за бахчисарайською «справою Хізб ут-Тахрір» етапували до російських колоній <https://ru.krymr.com/a/news-del0-hizb-ut-tahrir-osuzhdennyh-otpravili-v-sizo/30150450.html>

⁶ «Київський районний суд Сімферополя» / Список справ, призначених до слухання на 09.09.2019. Справи №№ 3/2-482/2019, 3/2-483/2019, 3/2-485/2019, https://kiev-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=09.09.2019

⁷ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 18.09.2019. Справа № 22К-2864/2019 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=18.09.2019

⁸ СКОВС / Список справ, призначених до слухання на 23.09.2019. Справа № 22-386/2019 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=23.09.2019

У Північно-Кавказькому окружному військовому суді тривають слухання у справі Нарімана Мемедемінова⁹; Мусліма Алієва, Інвера Бекірова, Еміра Усеїна Куку, Вадима Сірука, Рефата Алімова, Арсена Джеппарова¹⁰, Енвера Сейтосманова¹¹.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець вересня в ув'язненні перебувають **11 осіб**, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «у підготовці диверсій та шпіонажі». У цих справах зафіксовано незаконні методи проведення слідства й застосування тортур для отримання свідчень зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ відео «зізнання».

7 вересня громадянин України **Євген Панов** був звільнений, вивезений з РФ і доправлений в Україну у рамках обміну. Його звинуватили у підготовці диверсій, та 13 серпня 018 року українець був засуджений до 8 років позбавлення свободи у колонії суворого режиму за ч. 3 ст. 222, ч. 3 ст. 226.1, ч. 2 ст. 281 КК РФ (*Зберігання та контрабанда вибухових речовин і підготовка диверсій*). Панов заявив про застосування до нього співробітниками ФСБ РФ тортур для отримання свідчень зізнання.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМЕНІ Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець вересня за звинуваченням у участі у батальйоні Н. Челебіджіхана позбавлені волі три особи. Офіційною причиною переслідування звинувачуваних в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровільно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «Кримськотатарському батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Наданим слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація ЗМІ про те, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

СПРАВА ВОЛОДИМИРА БАЛУХА

7 вересня активіст **Володимир Балух** був звільнений, вивезений з РФ і доправлений в Україну у рамках обміну. Володимир Балух був позбавлений волі 8 грудня 2016 року за звинуваченням у зберіганні зброї. Порушення під час обшуку дозволяють стверджувати, що виявлені ФСБ РФ патрони було підкинуто, а справу сфабриковано. Реальною причиною переслідування активіста була його публічна українська позиція.

СПРАВА ЕДЕМА БЕКІРОВА

7 вересня **Едем Бекиров** був звільнений, вивезений із СІЗО «Лефортово» у Москві (РФ) й доправлений в Україну у рамках обміну. Едем Бекиров повідомив, що після зміни йому 27

⁹ СКОВС / Справа № 1-62/2019 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=675128&delo_id=1540006&case_type=0&hide_parts=0

¹⁰ СКОВС / Справа № 1-43/2019 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=674809&delo_id=1540006&case_type=0&hide_parts=1

¹¹ СКОВС / Справа № 1-69/2019 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=675204&delo_id=1540006&case_type=0&hide_parts=0

серпня запобіжного заходу з утримання під вартою на зобов'язання явитися до суду його вивезли з Сімферополя до Москви, де утримували до моменту обміну.

Кримінальну справу стосовно Едема Бекирова не припинено, й у «Центральному районному суді» Сімферополя триває слухання у його справі. 6 вересня суддя «Центрального районного суду Сімферополя» Сергій Деменюк ухвалив постанову про забезпечення приводу Едема Бекирова через його неявку на засідання.

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

4 вересня адвокат Н. Шейхамбетов повідомив, що у фігуранта справи «кримських мусульман» Асана Янікова, котрий перебував на примусовому обстеженні в Кримській республіканській психіатричній лікарні, загострилися проблеми зі шлунком, він не в змозі природньо споживати їжу й не отримує медичної допомоги¹². Не надавши медичної допомоги, Янікова повернули до СІЗО Сімферополя. 20 вересня адвокат І. Веліляєв повідомив, що Янікова вдруге помістили до психіатричної лікарні¹³. Журналіст Тарас Ібрагімов повідомляв, що шлунковий біль у Янікова не припинявся, проте медична допомога йому в СІЗО не надавалася¹⁴.

5 вересня адвокат С. Легостов повідомив, що у Володимира Дудки — виразка шлунку й урологічні проблеми, проте йому не надають належної медичної допомоги в СІЗО Сімферополя¹⁵.

10 вересня адвокат Е. Курбедінов повідомив, що фігурант «справи кримських мусульман» Ремзі Бекіров у СІЗО Краснодар під час етапування з СІО Ростова-на-Дону до СІЗО Сімферополя перебував у камері розміром 50 на 50 см, з водою на підлозі та мишами. Спати у цій камері можливо були лише стоячи, притулившись до дверей¹⁶.

20 вересня, за інформацією адвоката І. Веліляєва, стало відомо, що на примусовій судово-психіатричній експертизі у Кримській республіканській психіатричній лікарні перебувають п'ятеро фігурантів «справи кримських мусульман»: Руслан Месутов, Ленур Халілов, Руслан Нагаєв, Ельдар Кантимиров й Асан Яніков¹⁷.

23 вересня адвокат Р. Кямілев повідомив, що фігурант справи «кримських мусульман» Зеврі Абсеїтов відразу після прибуття до колонії №1 у селі Кочубеївське Ставропольського краю був направлений до штрафного ізолятору (ШІЗО). Підставою для розміщення в ШІЗО слугувала лише стаття обвинувачення. За словами адвоката, ШІЗО у цій колонії — волога кімната обсягом півтора на півтора метри з лежанкою, яка пристібається до дверей. Під час перебування у ШІЗО заборонено прогулянки, впродовж дня заборонено сидіти чи лежати. Адміністрація колонії може утримувати в'язня у такому ізоляторі до 6 місяців¹⁸.

25 вересня адвокат Р. Яхін повідомив, що фігурант «справи кримських мусульман» Джеміль Гафаров, котрий утримується у СІЗО № 5 Ростова-на-Дону, перебуває у критичному стані через хронічне захворювання нирок¹⁹.

¹² <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2948404955234981&set=a.387292944679541&type=3&theater>

¹³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/929633814070742>

¹⁴ <https://www.facebook.com/tarasibragimov/posts/1192958530904360>

¹⁵ <https://www.facebook.com/crimeaahrg/photos/a.1677121552573479/2392353114383649/>

¹⁶ https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/922219474812176?_tn_ =K-R

¹⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.415337212167074/931697997197657>

¹⁸ Крим.Реалії / Фігурант «справи Хізб ут-Тахрір» потрапив у ШІЗО після етапування до російської колонії — адвокат <https://ru.krymr.com/a/news-figurant-khizb-ut-tahrir-shyzo-rossijskaya-kolonia/30179807.html>

¹⁹ Крим.Реалії / Фігурант сімферопольської «справи Хізб ут-Тахрір» перебуває у критичному стані — адвокат <https://ru.krymr.com/a/news-figurant-simferopolskogo-dela-hizb-ut-tahrir-nahoditsa-v-kriticheskom-sostoyanii/30183697.html?fbclid=IwAR3jEGjTM1qvEYERIAeiwPICSetaMhxHT3ZzJylePajMUzodYE6CCVsm11>

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМОК

Моніторинг КПГ, здійснений у вересні, засвідчив, що мінімум у 10 населених пунктах північного Криму український радіосигнал повністю заблоковано. Ще у 9 населених пунктах сигнал заблоковано частково. Блокування відбувається шляхом увімкнення російських радіостанцій на українських частотах. Таким чином, російська влада блокує українське FM-радіомовлення на півострові, практично позбавивши громадян України доступу до інформації незалежних українських радіостанцій²⁰.

Моніторинг блокування сайтів, який КПГ здійснила у вересні, зафіксував, що 10 кримських провайдерів у дев'яти містах повністю блокують 18 українських інформаційних сайтів і 2 соціальних мережі. Ці ж провайдери блокують сайти Меджлісу кримськотатарського народу, Хізб-ут-Тахрір і Свідків Єгови. Окрім того, як мінімум 7 українських інформаційних сайтів у цих провайдерів доступні лише частково²¹.

²⁰ КПГ / Російські радіостанції продовжують блокування українського радіосигналу у північному Криму <https://crimeahrg.org/ru/rossijskie-radiostanczii-prodolzhayut-blokirovanie-ukrainskogo-signala-v-severnom-krymu/>

²¹ КПГ / Провайдери у Криму повністю блокують більше 20 українських сайтів <https://crimeahrg.org/ru/provajdery-v-krymu-polnostyu-blokiruyut-bolee-20-ukrainskih-sajtov/>

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (III) ПРО ПОВЕДІННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ

7 вересня **24 українських військовополонених моряків** звільнили, вивезли з РФ й доправили в Україну.

Оскільки кримінальна справа зі звинувачення у незаконному перетині кордону стосовно їх не припинена, то РФ продовжує порушувати ст. 5, 84 й 85 Женевської конвенції III.

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

12 вересня фігурантів «справи кримських мусульман» Ернеса Аметова, Марлена Асанова, Мемета Белялова, Сервера Зекірьєєва, Тимура Ібрагімова, Сейрана Салієва, Сервера Мустафаєва й Едема Смаїлова етапували з СІЗО Сімферополя до СІЗО Ростова-на-Дону (РФ). Про це із посиланням на їхніх родичів повідомило видання Крим.Реаліі²². 18 вересня адвокат С. Легостов повідомив, що Ернес Аметов і Марлен Асанов вже перебувають у СІЗО-1 м. Ростов-на-Дону, інші шість осіб знаходяться у СІЗО Краснодара (РФ)²³.

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРИ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

КПГ у вересні зафіксувала 5 кримінальних справ стосовно мешканців Криму за ухилення від служби у Збройних силах РФ. У тому числі, дві у «Судакському районному суді», дві — у «Керченському районному суді», одну — у «Советському районному суді». Один знову виявлений вирок було ухвалено ще 28 серпня у «Керченському міському суді» «суддею» Юлією Цораєвою²⁴ й чотири нових вироки ухвалено у вересні. 9 вересня у «советському районному суді» вирок за ухилення від служби у ЗВ РФ ухвалив суддя Ігор Бражник²⁵, 11 вересня — суддя «Керченського міського суду» Юлія Цораєва²⁶, 12 вересня — суддя «Судакського

²² Крим.Реаліі / Фігурантів бахчисарайської «справи Хізб ут-Тахрір» етакують з Криму до Росії — родичі <https://ru.krymr.com/a/news-figuranty-bahchisaraiskogo-dela-hiz-ut-tahrir-etap/30160240.html>

²³ Крим.Реаліі / Двох фігурантів бахчисарайської «справи Хізб ут-Тахрір» доправили до СІЗО Ростова-на-Дону <https://ru.krymr.com/a/news-krym-figurantov-bahchisaraiskogo-dela-hizbov-etapirovani-v-rostov/30168937.html>

²⁴ «Керченський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 28.08.2019. Справа № 1-400/2019 https://kerch--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=28.08.2019

²⁵ «Советський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 09.09.2019. Справа № 1-74/2019 https://sovetskiy--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=09.09.2019

²⁶ «Керченський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 11.09.2019. Справа № 1-424/2019 https://kerch--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=11.09.2019

міського суду» Михайло Іванов²⁷ й 17 вересня — суддя «Судакського міського суду» Олена Босі²⁸. Усього на кінець вересня КПГ зафіксувала 78 кримінальних справ за ухилення від служби у ВС РФ, що передано на розгляд у «суди» Криму. За 72 з них вже ухвалено вирок, ще 6 перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координаторка Кримської правозахисної групи;
Віссаріон Асєєв, аналітик Кримської правозахисної групи;
Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

²⁷ Судакський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 12.09.2019. Справа № 1-101/2019 http://sudak.krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=12.09.2019

²⁸ «Судакський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 17.09.2019. Справа № 1-86/2019 http://sudak.krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=17.09.2019